

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Barbory VORÁČKOVÉ, *Ženský hlas v současné teorii.*

Bakalářská práce Barbory Voráčkové je velmi kvalitně zpracovaná teoretická esej zamýšlející se nad tématem *ženského* hlasu, jeho tělesnou materialitou, vztahem k jazyku a symbolickému genderovému řádu a nad tím, jaké implikace tyto teoretické konceptualizace nesou pro současné hudebněteoretické bádání. Jedná se bezpochyby o velmi inovativní a ambiciózní práci, která svou erudiicí a schopností sumarizovat vybrané teoretické koncepty i schopností uvažovat nad přínosy těchto konceptualizací do autorčina badatelského prostředí (teorie hudby a muzikovědy) jednoznačně překračuje obvyklé parametry prací bakalářských. Autorka pracuje téměř výhradně se zahraniční literaturou a to v několika jazycích, i toto potvrzuje mimořádnost hodnocené práce i badatelské nadání autorky. I po stylistické stránce je práce velmi kvalitní; je psána velmi gramaticky čistým a cizelovaným jazykem. Má jediná formální výtka k textu se tak týká občasných nesprávných citací (ne vždy autorka uvádí, že se jedná o sekundární citace „cit in“ apod.) a v bibliografickém soupisu chybí některé v textu citované položky, např. text Hany Havelkové citovaný z práce Herty Nagel-Docekal, či Renee Cox apod. Toto jsou nicméně marginálie v kontextu jinak velmi podnětné, výborně a promyšleně vystavěné a pečlivě zpracované práce. Již na úvod svého posudku ráda konstatuji, že jsem obhajovanou práci četla se zaujetím a **navrhuji ji k obhajobě s hodnocením výborně.**

Jelikož autorčina dosavadní práce dokazuje velký akademický potenciál, dovoluji si v následujících řádcích vést s autorkou debatu ve snaze nabídnout konstruktivní kritiku pro další rozpracování tématu, které na českém poli kulturních a muzikovědných studií zatím velmi citelně chybí. Domnívám se také, že některé části práce by po přepracování byly důležitou a přínosnou publikací.

Autorka se v práci nejsilněji opírá o tradici tzv. feminismu difference, který kritizuje a narušuje patriarchální genderový řád odkazem na strukturálně odlišně formovanou zkušenost žen a mužů. Z této kritické snahy pramení úsilí o nalezení a pojmenování *ženského psaní/hlasu*, nikoliv ovšem jako jazyka nutně spjatého s „ženskou“ přirozeností, ale spíše jazyka, který vzdoruje androcentrickému Logu. Feminismus difference přesto naráží na své vlastní esenciální

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

zující tendence mj. tam, kde odlišuje gender od pohlaví a kde postuluje před-kulturní, před-jazykové a před-symbolické ženství *ženského psaní/hlasu*. A do podobných úskalí se dostává i autorka sama. Snad nejzásadnějším problémem se tyto limity uvažování diference autorce stávají tam, kde teoretizuje o (a) *ženském hlasu* a (b) o ženském hlasu a jeho materiální tělesnosti jako zdroji rezistence vůči (či zdroji narušení hegemonie) jazyku jako nositeli Logu. Autorka se v těchto momentech potom logicky musí uchýlit právě k postulátům předkulturní tělesnosti, ženskosti i hlasu jakožto před-symbolickému (viz diskuze na str. 13-14 i dále v textu). Tyto pozice jsou ale již několik desítek let podrobovány silné kritice právě z pozic poststrukturalismu, ke kterému se autorka na začátku práce hlásí. Pro feminismus ukotvený právě ve východiscích poststrukturalistické filozofie není možné neproblematizovat binarismus gender/pohlaví, tělo (jako před-kulturní, před-diskurzivní hmota)/jazyk (Logos) a vůbec neproblematizovat představu původního genderovým řádem nepoznamenaného ženství, které by se nacházelo mimo působení hegemonních diskurzů. Domnívám se, že novou inspirací, která by autorce nabídla cesty z těchto konceptuálních zauzlení, by se mohly stát práce Judith Butler o diskurzivní podobě těla, a zhmotnění či práce tzv. nového materialismu. Tyto (propojené) teoretické směry řeší otázky genderové tělesnosti, korporeality bez nutnosti odvolávání se před-diskurzivního a předjazykového. Navíc otevírají i otázky korporeality v intersekcii organického/anorganického, subjektu/objektu, což jsou perspektivy, které by autorce mohly pomoci tematizovat hlas v sepětí těla (tělesnosti) a předmětů, hudebních instrumentů i hlasu tvořeného materiálním kontextem – směry, jak se domnívám, důležité pro moderní hudbu i muzikologii.

Teoretizace hlasu v opozici k jazyku (a tudíž symbolickému řádu) považují rovněž za problematické a to jednak vzhledem k současným teoretickým diskuzím i proto, že se autorka práce situuje do kontextu kulturních studií a kulturní teorie. Minimálně většina prací z pole Cultural studies tuto binaritu problematizuje a překonává (viz např. práce Stuarta Halla, ale i Rolanda Barthesa, na jehož dílo se autorka odvolává). Tyto nekonzistence jsou pochopitelné sledujeme-li autorčin příklon k feminismu diference a psychoanalýze. Pokud autorka na těchto teoretických pozicích trvá, což je její prerogativ, je nicméně potřeba je s těmito současnějšími teoretizacemi konfrontovat a vyargumentovat vlastní pozici.

Poslední malou výtku mám k autorčinu tvrzení, že pracuje metodou „close reading“. Tato metoda se spíše hodí k práci s primárním materiálem, nikolik k popisu toho, jak autorka pracuje

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

s teoretickými pracemi, ze kterých zde vychází. Přísně vzato se jedná o metodu, která je v metodickém rozporu s tím, o co se autorka snaží, tedy nečist dílo z díla samého (v tomto se také liší od východisek cultural studies), ale i z jeho kontextu a číst jej jako spoluprodukováno kontextem a těly/hlasy interpretů a interpretek (srov. autorčinu deklaraci cílů práce ze str. 6).

Jako nejzdařilejší a nejzajímavější považuji kapitoly 2 a 5 a to pak specificky podkapitoly, které se obracejí ke konkrétním výzkumům a vztahují teoretické diskuze přímo k hudbě a naznačují možnosti využití představených teoretizací pro interpretace konkrétních děl a hudebních projektů. Osobně bych ocenila, kdyby se zde autorka více soustředila právě na vlastní rozbor a interpretaci některého vybraného hudebního projektu, aby tak mohla konkrétně ilustrovat přínos otázek, které si v práci kladla. Toto soustředění na vlastní interpretaci „pramen“ by, domnívám se, pomohlo autorce udržet jasnější argumentační linii a lépe rozvíjet otázky, které si klade. Mám pocit, že v této závěrečné části se autorka již vyčerpala a vrací se k tématům, které byly již probrány výšše, ne vždy rozvíjí otázky, které předestírá a nechává se roztěkat otázkami dalšími... A na závěr, generické maskulinum i tam, kde autorka zcela evidentně mluví o ženských interpretkách a skladatelkách působí jaksí nepatříčně vedle teoretizací *ženského hlasu a psaní*, navíc na mnohých místech komplikuje porozumění samotnému sdělení. Kritika generického maskulina je však směřována spíše ke kanonickému akademickému psaní nežli k *volbě* autorky, neboť právě ona volba je zde velmi fiktivní.

Na závěr posudku chci ještě jednou konstatovat, že práce Barbory Voráčkové je velmi zajímavým a přínosným příspěvkem do kulturologických a muzikovědných diskuzí a že jednoznačně splňuje kritéria bakalářské práce.

V Chicagu, 31. srpna, 2016

Kateřina Kolářová

Kateřina Kolářová, Ph.D.

Katedra genderových studií
Fakulta Humanitních studií

**FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ**
Univerzita Karlova

Univerzity Karlovy v Praze
José Martího 31
162 52 Praha 6